

Hlávka a Wiehl.

K sedmdesátým narozeninám Josefa Hlávky nastínil jsem před bezmála deseti lety v »Osvětě« dějiny vzniku České akademie. Čtenář, který by náhodou vypravování moje tehdejší znovu vzal do ruky, shledal by, že tu také již jest zpráva, jak vznikl a kterak se účinkem poměrů měnil plán velké kulturní nadace, která byla životním snem Hlávkovým. Jejím stanovám konečnou podobu dala Hlávková poslední vůle z 25. ledna 1904.

Hlávka zatím již v roce 1901, ve kterém dovršil věk sedmdesáti let, založil nový trvalý pomník své prozíravé obětavosti, Studentské kolleje, nyní po zakladateli správně Hlávkovými zvané, které též pojal ve své poslední pořízení, zabezpečiv jim určitý podíl z čistého výnosu nadačního jmění. A ještě po uzavření své výše řečené poslední vůle myšlenkově i rozhodující měrou hmotně spolupůsobil při založení Národohospodářského ústavu při České akademii, který má na zřeteli určité směry národohospodářského zvelebování českého, dosud pak hlavně k němu působí vysíláním mladých nadaných lidí na zkušenou do závodů ve vynikajících zahraničných sídlech podnikání výrobního neb obchodního. Ústav tento, jenž právě ku přání Hlávkovu byl sloučen s Českou akademií, měl sice také větší část svého základního fondu od Hlávky, nicméně vzniknuv teprve r. 1906 nemohl v poslední vůli Hlávkově z ledna r. 1904 míti příkázanu účast na výnosech velkého »Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových«. Teprve když Hlávka nedlouho před svou smrtí se rozhodl, zříditi nadaci tu ještě za svého života, aby mohla být účastna osvobození od poplatků z podnětu císařského jubilea (1908) a náčrt listiny nadační úřadům předložil, octl se v ní také Národohospodářský ústav při České akademii vedle Akademie a Studentských kollejí jako spolupodílník čistého výnosu veliké nadace. Ač posléze dotčený záměr Hlávkův ještě formálně proveden nebyl, přece po smrti jeho ochotou všech účastněných činitelů, kteří nechtěli se přičítati úmyslu zcela nepochybnému, došlo k dohodě o klíči, podle kterého se dělí nyní čistý výnos Hlávkovy nadace, zbývající po výplatě jistých dočasných

i trvalých povinností, mezi Českou akademií, Národohospodářský ústav a Studentské kolleje poměrem 58½ : 20 : 21½.*)

Kdežto Studentské kolleje a Národohospodářský ústav podílů z výnosu nadačního na ně připadajících užiti mohou volně pro účely pravidly jejich vyměřené až na to, že správa Studentských kollejí jest zavázána ukládati z příjmu roční jednaprocentové kvoty na stavební fond a na fond rigorosní a promoční — není tomu zcela tak při podílu, jenž se vyplácí České akademii.

Akademie nesmí jej prostě pojmouti jako výdajnou kvotu do svého jmění a upotřebiti jí podle pravidel platných pro všechn její příjem všeobecný, tedy pro všechn druh příjmu, jenž nemá dle podmínek věnování určení zvláštního (jako má n. př. Šíchův fond a j.). Spadajíť sice skoro všechny úkoly, na něž mohou býti poskytovány podpory z příslušné části důchodu nadačního, do stanovené působnosti České akademie. Leč způsob postupu dle stanov Nadání jest jiný, než dle stanov Akademie. Jest jiný, protože důvod podpor z Nadání jest do jisté míry odchylný. Nebýti takové odchylky zvláště zdůrazněné, naprosto by se nedalo vysvětliti, proč vymýšlel Hlávka zvláštní složité ústrojí přípravné, posuzovací a rozhodovací, které se každoročně musí v pohyb uvést. Bylať by jinak postala nějaká formule, podle které třídy se mohou o podíl z výnosu nadačního mezi sebou rozdělit. Hlávka také neříká, že jest to vůbec přiděl na úkoly České akademie, nýbrž že jest určen pro »úkoly Nadání na Českou akademii pro vědy, slovesnost a umění přenesené«. S tím také souvisí, že podle zřejmých předpisů stanov Nadání Hlávkovy není třídám Akademie dáno vůbec právo rozhodovat o výši nebo předmětu podpor z »Nadání«. Třídy mají jen právo ucházeti se pro své účely za podpory z něho, ale stejné právo mají v jistém ohledě všechny vědecké, literární a umělecké korporace české i jednotliví členové Akademie. Moc rozhodovací pak má zvláštní porota, arci z tříd volená, a ani valné shromáždění nemá právo její usnesení měniti, ono jen je může šmahem přijmouti nebo šmahem zamítnouti.

Nebývá sice snadno propracovati se těžkopádnostmi Hlávkovy slohu k naskrze nepochybnému smyslu jeho intencí. A poslední vůle jeho z r. 1904, psaná česky, poskytuje v tom směru více obtíží, než dřívější psané

*) Podle výkazu zemským soudem v Praze 5. února 1910 schváleného skládá se jmění nadační z těchto čtyř hlavních položek: Lužanský velkostatek 748.466 K, domy pražské 1,684.139 K, domy vídeňské 778.941 K a cenné papíry 2,068.178 K, úhrnem 5,279.726 K.

německy. Tolik však lze jen poněkud bedlivějším srovnáním a promyšlením docílit, že v žádném podstatném kuse nezůstane pochybnost. I dojde se k následujícímu obrazu.

Podíl z výnosu Nadání jest určen z části přímo pro úkoly Akademie, tedy k doplnění její pravidelné statutární činnosti. Kdežto však všeobecné prostředky její pro tuto pravidelnou působnost, ať plynou z vlastního fondu České akademie nebo ze subvencí bez zvláštního určení jí poskytovaných, po srážce dotací na záležitosti společné, se rozdělují stejným poměrem mezi všechny čtyry třídy Akademie — určují stanovy Nadání Hlávka pro řečený doplňovací úkol úplně jinak. Příklad z nadace má dáti Akademii »možnost, rozšířiti svou činnost o d stejně o d m ě ř e n ý c h s v ý c h p r o s t ř e d k ů v š u d e t a m, k d e t o h o j a k p o t ř e b a t a k i s k u t e č n ě v y k o n a n á p r á c e t é k t e r é v ě d e c k é, l i t e r á r n í a u m ě l e c k é p r á c e z r o v n a ž á d á«. Ta část přídělu z výnosu Nadání, která připadá České akademii přímo jako prostředek k doplnění její činnosti, vylučuje tedy šablonu stejnoměrného rozdělení dle tříd, protože zřizovatel chtěl, aby věnována byla vždy na takové úkoly vědecké, umělecké a literární práce české, které na ten čas nejvíce toho potřebují, jsouce důležitější nebo naléhavější než jiné, anebo potřebující při stejné závažnosti více prostředků. V krajním důsledku jest tu dána možnost, že by mohla ta část přídělu celá obrácena býti v jednotlivém roce i v několika letech po sobě na jediný z kulturních zájmů národních, který dočasně by se jevil býti poměrně nejdůležitějším. Dejme tomu, že by šlo o důsledky velikého nějakého objevu z řad českých učenců, tedy o práce spojené s jeho prováděním neb pod. — anebo o kromobyčejně závažný umělecký záměr velikého slohu.

To jest opravdu skvostná myšlenka Hlávkovy závěti, jeho nadačních stanov. Hlávka nadace stává se rezervním fondem pro dočasné národní potřeby kulturní, je-li jejich dosažení podmíněno náhlým soustředěním větších hmotných prostředků. Plyne z té možnosti jisté upokojení ne nepodobné tomu, jaké v hospodářství soukromém vzbuzuje vědomí o existenci pevných rezerv pro mimořádné potřeby budoucí.

Pohřichu padlo ustavení Nadace Hlávkovy, jejíž porota letos v listopadu ponejprv zasedala, do doby veliké finanční tísně zemské. V rozpočtu Akademie znamená odpadnutí zemské subvence velikou mezeru a tak přinutily ji poměry, zrovna na ponejprv užití přídělu z Nadání Hlávka nikoliv k doplnění působnosti přes meze podmíněné řádnými příjmy, nýbrž k doplnění řádných příjmů do výše pravidelných stejných

podílů. Bylo by však věčná škoda, kdyby se mělo v České akademii na velkou intenci Hlávkovu zapomenouti, neřkuli ji potlačovati z obav před vzájemným žárlením tříd.

Připomenouti jest ovšem hned na tomto místě, že samy stanovy České akademie neobmezují ji na pouhé pěstění původní tvorby v oboru věd, literatury a umění. Akademie malých národů nemohou míti ve všem obdobné poslání s akademii velkých. Kdežto tyto nebudou zpravidla míti zapotřebí, aby práci a peníze vynakládaly také ještě na seznamování vlastního lidu s výsledky původní vědecké a umělecké práce ať domácí ať cizí, nemohou akademie národů malých ani posléze dotčenou úlohu odmítati, když na počiny soukromého nakladatelstva nelze dostatečně se bezpečiti. Proto Hlávka již do stanov »České akademie« vložil příslušná ustanovení a v pravidlech »Nadání« takměř s rozkoší do té myšlenky se pohroužil. V souvislosti s uvedenými větami o doplnění pravidelné činnosti Akademie ve směrech, v nichž kulturní potřeby národa dočasně nejvíce toho vyžadují, nalézá se hned dodatek, aby byla spolu »národu českému dána možnost, všestranně činnost Akademie samé seznati, uznati a z ní k duševnímu a kulturnímu svému povznesení přímo těžiti«. A něco málo níže jde ještě dále, volaje po tom, aby se hledělo »ku dočasným kulturním potřebám veškeré životní činnosti národa, která jen poznáváním dosažených již výsledků vědeckého badání může se povznést a zdokonaliti a aby poznání nutnosti a užitečnosti této součinnosti vědeckého badání s výkonem prací, jakož i uznání jejich blahodárných výsledků šířilo se vždy dále a dále až do těch nejširších vrstev celého národa«.

Takto tedy ukazuje se dvojí účel Nadání Hlávkova: sloužiti novému původnímu výzkumu i nové umělecké tvorbě a vnášeti vědomost o domácích i cizích pokrocích ve vědě a umění do českého lidu. V obojím směru mají prostředky Nadání býti přístupny jak Akademii i jejím členům, tak i každé vědecké, literární i umělecké korporaci (společnosti) české »v zastoupení vlastním neb v zastoupení zvláštních u ní zřízených komisi neb jednotlivých jejích členů«. Ale vždy má jíti jen o věci závažné rozsahem i hodnotou, oč důsledně pečuje obvyklé Hlávkově rozvádění kasuistické.

Do něho dále zabíhati není naším záměrem. Podle slova i smyslu podrobných pravidel nebylo by n. př. závady, aby Nadání badatelů, jenž nemá dostatečných vlastních prostředků aniž k dispozici pracovnu v ústavu veřejném, dalo prostředky k zařizení vědecké laboratoře, aby ji samo zařídilo k dočasnému jeho užívání a potomní potřebě jiných a j. p.

Uvážíme-li toto všecko a na paměť si uvedeme i celou ostatní řadu institucí Hlávkou utvořených, zejména také veliký počet stipendijních kapitolů pro speciální účely studijní, ať vědecké neb umělecké, vidíme, že kruh opatření k rozmanitým druhům kulturních potřeb přiléhajících se uzavírá, takže není co do podstatných účelů v něm mezery. Ovšem ale, jak samozřejmě, zůstávají mnohé nesrovnalosti v míře dotací. Novým mecenášským podnětům zbývá, tuším, již jen buď množení prostředků pro jednotlivé směry nebo nové dotace pro speciální účely z širších celků výlučně vybrané.

Tou cestou dal se muž, kterého jsme před několika nedělemi pochovali na posvátném Vyšehradě, Antonín Wiehl. Také on byl povoláním architekt, jako původně Hlávka. Také on jako Hlávka utvořil si jmění stavitelskou působností. A také on už dlouhá léta se statečnou a ušlechtilou druží svou při skromnosti vlastních potřeb to jmění strádal v pevném záměru, že je dá národu. V něčem se lišil od Hlávky. Hlávka přese všecko svou křehkost fysickou byl do posledního dechu povahou bojovnou. Wiehl snad ani tehdy ne, když ještě neduh sluchový styk s lidmi mu nestěžoval. Sám byl čilý a vymyšlivý až do posledních časů. Ještě málo měsíců před smrtí celou hrst rozdílných náčrtků sestrojil svému příteli Myslbekovi k architektonickému přiodění jeho silné a výrazné skizzy pro Riegrův náhrobek. —

Kdysi na sklonku r. 1908 jsem se náhodou dověděl, že stavební rada Wiehl byl na poradě u generálního sekretáře České akademie, nyní již také zvěčnělého prof. Raýmana. Ptal se, zda by Česká akademie přijala odkaz, který by měl sloužiti zvelebování výzkumů přírodních a průmyslových mezi Čechy. Zdá se, že se rozešli bez náležitého vyjasnění, ježto dle všeho prof. Raýman si nedovedl dobře představit, jak by se na půdě nynějšího zřízení České akademie a v mezích jejích stanov daly podporovati průmyslové vynálezy. Na Národohospodářský ústav při České akademii a na způsob rozřešení v něm už takřka připravený nepochybně si nevzpomenul.

Uslyšev něco o jejich rozmluvě, myslil jsem, že jde o nadaci, pro niž by si zřizovatel z podnětu císařského jubilea ještě chtěl opatřit osvobození od poplatku. Za čerstva jsem poslal archit. Wiehlovi stanovy Národohospodářského ústavu. Takměř obratem došel mne dotaz, kdy a kde by se mnou mohl mluvit. Já arci přišel milerád k němu a on mi vyjevil své záměry a předložil náčrtek, který si byl učinil chtěje, aby byl součástí jeho poslední vůle. Doznal, že nevěděl o existenci Národohospodářského ústavu a spíše

se domníval, že nějakým způsobem ještě dojde k utvoření zvláštní třídy technické v Akademii samé. Nyní, když vidí, jak samostatného zastoupení našli praktičtí technici ve zvláštním ústavu, Akademii přičleněném, sotva že by si dovedl představit orgánu povolnějšího, který by mohl provádět záměry jeho, pokud jde o výkonnou techniku. Že jest pro ně jako udělán. Uvažovali jsme o hlavních rysech možného provedení a shodli se do té míry, že osnovu stanov, kterou jsem mu 15. ledna 1909 poslal, takměř beze změny schválil.

Rozmluva naše byla sice trochu nesnadná, neboť nedoslýchal. Ale přítomná jeho choť tlumočila mu moje slova. Sledujíc stále s patrným zájmem předmět rozmluvy bezděky prozrazovala, jak jest zasvěcena do záměru mužova a ve věci té s ním veskrze za jedno.

Bylo věru zajímavě viděti toho muže, jehož běh životní tak úzce souvisel s uměním, jak zájem svůj pro dobu posmrtní obrací v jiné směry. Ti, kteří mu vytýkali, že jako umělec není »moderním«, nemohou aspoň popřít, že byl moderním českým člověkem. Cítil zřejmě, na kterých bojištích se bude především rozhodovat o české budoucnosti. Ve květu svých let viděl, jak v těsném spojení přírodovědeckého badání vyrůstalo Německo v průmyslový stát, jak nikde ve světě není vliv vědeckého výzkumu na rozvoj výkonné techniky tak bezprostřední a nepřetržitý. Pořizuje o svém majetku, chtěl právě těmi směry nejpalčivějšími obětovati jej prospěchu národnímu.

Proto určil, aby pozůstalost jeho tvořila fond a jeho výnos aby se každoročně stejnými částkami rozdělil na dva směry. Jednou polovicí mají býti podporovány výzkumy Čechů a Slováků v oboru přírodních věd jak theoretických tak použitých či praktických; druhou technické vynálezy Čechův i Slováků. Na Slovácích mu při tom záleželo nemálo. Několikrát opakoval, on že ví, že Slováci jsou s námi jedna krev, leč abych přece ve stanovách výslovně vytkl vedle české i národnost »slováckou«. A když jsem podotkl, že tedy napíšeme »uchazečům národnosti české a slovenské«, nestačilo mu to a musil jsem aspoň do závorky přidati »Slovákům«. Pak už byl spokojen.

Také otázku o podporách pro výzkumy v oboru věd přírodních měl promyšlenou. Pravil, že by si nepřál, aby se věnovaly podpory z jeho fondu na pouhé takové práce, ve kterých někdo popíše nějakého živočicha, rostlinu neb nerost, třeba pomocí mikroskopu, neb udělá nějakou novou klasifikaci. On že má na mysli jen takové objevy, které mohou býti bezpro-

středněji cennými pro lidské dobro. I dovedla mne všelijaká obmezující přání jeho k tomu, že jsem, jako bývá často v anglických zákonech, po různu také už v našich, vložil do návrhu zvláštní definiční paragrafy, které určitě vymezují, co se po rozumu toho statutu vyrozumívá přírodními vědami a co technickými. Přírodními především hvězdářství, všechny větve fyziky a chemie a všeliké vědy biologické. Technickými hlavně nauky hornické, hutnické, agronomické, všeliký obor technologie chemické, inženýrství stavebního, strojnictví a strojnické technologie.

Vyloučena je z oboru odměn a podpor z fondu Wiehlova všeliká práce, jevící se jako pouhé zpracování, systemisování nebo popularisování vědeckých výzkumů již známých pro účely učebné. Za to může odměny či podpory býti účastno sestrojení nějakého vědeckého přístroje pro výzkum vědecký hodného nebo nějaké nové vědecké metody výzkumné, prokázali se jimi badatelským pracím ve vědách přírodních a technických vynikající služba.

Ostatně nejsou hranice vedeny příliš urputně. I práce pouze popisná nebo klasifikační nemá býti vyloučena, kdyby poskytovala něco pro pokrok vědeckého poznání opravdu zvláště významného. A vzhledem k pracím rázu učebnicového vyhradil odkazovatel dohodnutí mezi druhou třídou České akademie a Národohospodářským ústavem, zdali a jakou sumu ročně stejnými částěmi ze svých přidělů povolí Matici technické v Praze.

Po tomto předběžném vysvětlení nebude nyní třeba vykládati ještě blíže, oč jde, když se ustanovuje, že z výnosu Wiehlova fondu mohou býti účastny odměn (cen, prémie) nebo podpor 1) objevy nových pravd v oboru věd přírodních, dosáhne-li se jimi cenného pokroku vědeckého, nové výzkumy ve vědách technických, jsou-li způsobilé býti podkladem pro pokrok v nějakém oboru technické praxe, a nové výzkumy v lékařství a hygieně, když se jimi docílí platného zdokonalení v léčbě nějaké nemoci neb účinného zvelebení podmínek zdravotních; 2) vynálezy technické, záležejí-li v praktickém vytvoření nějakého pro lidský užitek a prospěch schopného nového druhu výrobků, nového prostředku výrobního nebo dopravního nebo nového postupu (processu) výrobního, po případě aspoň podstatného zdokonalení nějakého již před tím známého výrobku, prostředku výrobního neb výrobního processu. Že posléz dotčené vymezení opírá se o pojmy z práva patentního, netřeba ani znalcům připomínati.

Hned budiž také připomenuto, že agenda odměn a podpor pro objevy ve vědách přírodních, technických a lékařských svěřena jest druhé (přírodovědecké) třídě České akademie, Národohospodářskému ústavu pak, pokud jde o vynálezy technické. Čisté výnosy fondového jmění budou tedy rozdělovány stejným dílem mezi oba řečené sbory. Aby neměly strachu, že jim něco propadne a ten strach je nesváděl stůj co stůj vydávati vždy celý roční příjem, byť i na věci nezávažné, zůstane část v jednotlivém roce neupotřebená k další dispozici příslušného sboru.

Zásady pro upotřebování výnosu jsou pro oba hlavní účely stejny. Buď se udílejí odměny nebo podpory. Odměny na rozřešení hotová, podpory na řešení, o nichž se pracuje a jejichž zdar úsudku znaleckému jeví se býti pravděpodobným. Odměny se vypisují pravidelně jednou do roka, po případě i dvakrát, buď na rozřešení určitého vymezeného problému z některé v působnost fondu spadající vědy nebo z některé větve výkonné techniky — anebo se mohou vypisovati všeobecně pro všeliká odvětví vědecká, k nimž působnost fondu se může vztahovat, a touž měrou na všecka odvětví výkonné techniky. Úlohu ustanovuje tedy v prvním případě druhá třída Akademie nebo, pokud jde o technické vynálezy, Národohospodářský ústav, v druhém přichází každý uchazeč s vlastním problémem. V prvním případě dostati se má odměny nejlepšímu rozřešení, v druhém nejdůležitějšímu nebo nejdůležitějším z rozřešených problémů.

Podpory udílejí se k tomu cíli, aby osoby, jež v nějakém oboru vědeckém badatelsky se osvědčují nebo o vynálezu technickém pracují, mohly se oddati práci své nejsouce nuceny vyhledávati si výživu od práce odvádějící, anebo aby se jim usnadnily náklady s prací spojené.

Až na to, že mají odměny i na vědecké objevy i na technické vynálezy zpravidla se vypisovati jednou do roka, není ve stanovách předpisu, který by obmezoval volnost rozhodnutí každého z obou sborů v příčině klíče pro rozdělení jeho prostředků na odměny či podpory nebo v příčině způsobu odměny a podpor. Panuje tu táž charakteristická volnost a možnost řídit se dle dočasně převládající účelnosti, jako ve stanovách nadání Hlávková. Kasuistika stanov fondu Wiehlova vůbec obmezuje se jen na některé příklady, kterak jistými způsoby odměny neb podpory pečovati lze o nejmajetného badatele nebo chudého technického vynálezce.

Jest na snadě, že při vynálezcích, jsou-li chudi, má nemalou váhu i pomoc k dosažení patentu. Ve stanovách Wiehlova fondu řečeno je výslovně, že odměny za technické vynálezy mohou se udílet i též v podobě

úplného či částečného hrazení taxy patentní, kteráž — jak povědomo — během lhůty zákonně vymezené rok od roku stoupá. Mohou býti také vynaloženy roční přiměřené částky, aby nemajetným vynálezci (rozumí se: českým a slovenským) dostalo se bezplatného zastoupení a bezplatných porad při zkoumání a zdokonalování jejich vynálezů, při ucházení se o patent a vůbec při krocích, směřujících ku zpeněžení vynálezu. Odměna za slibný vynález vyplacená v hotovosti může opatřiti vynálezce začátečním příspěvkem, aby mohl s vynálezem svým vydati se na pouť těžební. Ostatně budou toho způsobu podpory míti ráz zápůjčky, splatné tehdy, dodělá-li se vynálezce těžením z vynálezu výtěžku, jenž podporu obdrženou značně převyšuje.

A rovněž, ač by možnost už z povšechného znění předpisů vyplývala, výslovně se ustanovuje o podporách osobám, které se v nějakém vědeckém oboru badání podjímají neb o vynálezu technickém pracují, že se mohou takové podpory udíletí také v podobě příspěvku k najmutí účelné laboratoře neb dílny, vhodných motorů nebo přístrojů, dražších surovin nebo látek pomocných, také, pokud by šlo o práce vědecké, k pořízení drahých štočků, tabulek a jiných pomůcek.

Se zvláštní horlivostí naléhal Wiehl, aby posléze řečené ustanovení bylo pojato ve stanovy jeho fondu. Podobného něco, jak již podotčeno, ani Hlávkovo nadání v pravidlech svých nevylučuje. Kdyby se nebylo poznalo, že stanoviště, vyhlédnuté původně pro českou zoologickou laboratoř přímořskou nalézá se v krajině malarií ohrožené, již dnes nákladem Nadání Hlávkova konaly by se přípravy zřizovací. Tak tedy aspoň první lhůta na zřízení takového ústavu v místě příhodnějším už je z nadání Hlávkova povolena.

Byl jsem nedávno svědkem mocného dojmu, který vyvolalo při oslavě stoletého trvání university berlínské prohlášení císaře Viléma II. o sumě 10 milionů marek, které mu nabídlo několik boháčů německých na zřízení ústavů, v nichž by znamenité badatelské hlavy výlučně se mohly věnovati práci výzkumné nejsouce od ní odváděny ničím, ani povinnostmi učitelstvími. Ta suma, ač pěkná, přece není ničím tak velikým, aby ji nemohly k ostatním svým nákladům na ústavy kulturní lehce snést finance velkého státu. Leč to právě činí věnování ono tak významným, že ze zdroje mocných výdělků velkokapitálových přináší se obět nejvyšším cílům práce vědecké.

Daleko, daleko jsme ještě u nás od takových možností. Ostatně již naše početní skrovnost nezabezpečuje ryze statisticky takovou pravidelnost v dorůstání geniálních badatelských osobností velkého stříhu, jaká v národech jiných o stejné průměrné výši kulturní vyplývá již z jejich početnosti. Zatím nám plyne útěcha z přesvědčení, že nemajetný badatel nebo vynálezce není ani u nás odkázán jen na veřejné podpory svých snah a na cesty povolání, které k nim obvykle přístup otevírají, nýbrž že z hospodářského úsilí zdatných synů národa mu kynou opory, dovede-li jen on sám ve svém působišti býti stejně zdatným.

